

NVE

Høring 201706767

nve@nve.no

28. februar 2018

Kommentarer til forslag om endringer i forskrift om kontroll av nettvirksomhet

Vi viser til høringsdokument 5-2017 "Forslag til endring i forskrift om kontroll av nettvirksomhet – Utforming av uttakstariffer i distribusjonsnettet". Vedlagt følger høringssvar fra Norsk solenergiforening og Solenergiklyngen.

Bakgrunnen for høringen er at det er observert at effektuttaket i Norge har økt mer enn energibruken de siste årene. En mer effektiv utnyttelse av nettet kan redusere behovet for fremtidige nettinvesteringer, og over tid gi lavere kostnad for brukerne av nettet samlet sett. NVE foreslår å innføre abonnert effekt som tariffmodell for uttak i distribusjonsnettet (§ 14-2).

Norsk solenergiforening og Solenergiklyngen deler ønsket om en mer effektiv utnyttelse av nettet, men vi støtter ikke NVEs forslag til ny modell for nettariffer. Tarifferingsprinsipp byttes ikke ofte, og det er derfor avgjørende at man gjennomfører tilstrekkelige vurderinger som sikrer at valgene man tar er fremtidssikre. Vi mener det er prematurt å låse alle norske forbrukere til en tvungen effekttariff som er tilpasset eldre teknologi og som bygger på svært snevert datagrunnlag. Vi mener også at forslaget fra NVE går på tvers av det overordnede politiske målet om Norge som lavutslippssamfunn. Vi ber derfor direktoratet om å trekke forslaget tilbake.

Frem til NVE har presentert et nytt og bedre utredet forslag bør dagens tariffutforming benyttes. Dagens regelverk legger allerede til rette for at det enkelte nettselskap kan innføre effekttariff i områder der nettkapasiteten er en utfordring, uten at det skal få følger for kunder som befinner i områder uten tilsvarende kapasitetsproblemer.

Forslaget hindrer konkurranse

Når man investerer i et solcelleanlegg, får man besparelser på strømpris, energileddet i nettleien og avgifter. Tarifferingsmodellen abonnert effekt legger opp til et betydelig redusert energiledd, som da også betyr redusert besparelse for forbrukere som har investert, eller ønsker å investere, i solceller. Siden mesteparten av solproduksjonen kommer i sommerhalvåret, og det oftest er kundens forbruk på kalde vinterdager som avgjør hvor høy effektgrense kunden bør abonnere på, vil installasjon av solceller i de fleste tilfeller ikke påvirke hvilket abonnement en typisk uttakskunde bør velge.

Solenergi er i mange tilfeller det eneste reelle alternativet til å kjøpe strøm fra nettet, og forslaget fra NVE er således med på å svekke forbrukernes valgfrihet. Den foreslåtte modellen vil også ha en negativ innvirkning på konkurranseevnen til selskaper som tilbyr varer og tjenester innen solenergi. Dette står i kontrast til uttalte politiske målsettinger og vedtak.

Forslaget går på tvers av politiske målsettinger og vedtak

I juni 2017 vedtok Stortinget regjeringens forslag til Lov om klimamål (klimaloven), som lovfester målet om lavutslippssamfunnet i 2050. Norge har mål om å redusere klimagassutslippene med minst 40 prosent i 2030, sammenlignet med 1990, og for 2050 skal målet være en reduksjon av klimagassutslippene med 80 til 95 prosent i forhold til 1990. For å oppnå klimamålene så trengs det utslippsreduksjoner og tiltak i alle sektorer. Stortinget har vedtatt et mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg innen 2030, den nye regjeringsplattformen beskriver at ren energi skal brukes til å fase ut fossil energi i andre sektorer, og nasjonal transportplan legger til grunn at nye personbiler og lette varebiler skal være nullutslippskjøretøy i 2025.

Slike målsettinger er ikke et nytt fenomen – å redusere klimagassutslippene har lenge vært uttalt som et «samfunnsoppdrag», og det har for eksempel over flere år blitt etablert virkemidler for å fremme energieffektivisering i bygg. Dette har bl.a. ført til etableringer av nye «grønne selskaper», og individuelle forbrukere har foretatt «grønne investeringer». Tariffmodellen abonnert effekt har kun prissignal på overbruket og gir tilnærmet ingen insentiver om å ha et lavt strømforbruk generelt. Vi kan derfor ikke se at en slik effekttariff vil virke positivt på Stortingets mål om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg innen 2030. NVEs foreslåtte modell vil mest sannsynlig svekke lønnsomheten i flere energieffektiviseringstiltak, som vil kunne føre til: 1) at færre forbrukere velger grønne løsninger, 2) at forbrukere som allerede har investert i energieffektiviseringstiltak risikerer å ikke få tjent inn sin investering, og 3) at konkurranseevnen til mange selskaper som leverer varer og tjenester innen energieffektivisering svekkes.

Utformingen av nettleien er altså svært viktig med tanke på lønnsomheten for diverse energieffektiviseringstiltak samt miljøvennlige teknologier som elbiler og solceller, men høringsnotatet gir i liten grad svar på hvilke konsekvenser en introduksjon av effekttariffer har for ulike former av miljøvennlige tiltak. Det er grunn til å tro at totalvirkningen av omleggingen av tariffsystemet vil bli negativ for slike tiltak, og vi etterlyser en ordentlig konsekvensanalyse av hvordan en ny tariffstruktur vil påvirke politiske forpliktelser og

målsettinger innen energi, klima og miljø. Det må legges opp til et samspill mellom effektiv bruk av kraftnettet, energipolitikk og klimapolitikk. I tillegg må man se på næringsdimensjonen – utslippskutt handler også om næringsutvikling. For at norsk næringsliv skal kunne være i front når det gjelder tilbud av varer og tjenester innen miljøområdet, er det viktig at rammevilkårene i hjemmemarkedet er samstemte og ikke spenner bein under en slik utvikling.

Forslaget er ikke forbrukervennlig

Allerede i dag har strømprisen så mange elementer at forbrukerne opplever strømfakturaen som komplisert å forstå, og den store majoriteten har ikke innsikt i forskjellen mellom effekt og energi. Forslaget fra NVE fremstår som komplisert og uoversiktlig. Vi frykter at de fleste ikke vil forstå hvordan man skal tilpasse seg en ny nettleiestruktur for å få lavere strømregning.

NVEs forslag forutsetter at forbrukerne skal binde seg til et effektabonnement i minst 12 måneder. Forbruksmønsteret til kunder kan endre seg fra år til år, og hvilket abonnement som vil lønne seg vil man ikke kunne vite før året er omme. En 12-måneders bindingstid er lite fleksibelt og forbrukervennlig.

Det er problematisk at AMS-måleren som er installert hos alle forbrukere innen 2019 rapporterer direkte til nettleverandøren, og at forbruksdata ikke er tilgjengelig for forbrukeren før klokken 09.00 dagen derpå. Uten å gjøre ytterligere investeringer kan derfor ikke forbrukeren styre sitt forbruk i sanntid. Andre momenter som er viktige å påpeke når det gjelder forbrukerperspektivet, er at forslaget til NVE som nevnt vil kunne føre til en reduksjon i lønnsomheten i energieffektiviseringstiltak som forbrukeren allerede har investert i. Det bør også utredes i hvilken grad insentiver for økt bruk av elektriske apparater og utstyr om natten potensielt kan være uheldig med tanke på brannsikkerhet.

Forslaget mangler kvantifisering av kost/nytte effekt

Det er planlagt investeringer for 140 milliarder kroner i strømmettet frem til 2025. NVE skriver at: «En slik økning i nettinvesteringene forventes å øke nettleien til husholdningskunder med om lag 30 prosent i nominelle priser frem til 2025. Mesteparten av tiden vil imidlertid nettkapasiteten være dårlig utnyttet. Dyre investeringer i kapasitet som bare brukes i korte tidsrom vil ofte være dårlig samfunnsøkonomi. En enklere og rimeligere løsning vil ofte være å dempe forbrukstopper og dermed utsette eller redusere investeringer i nytt nett. Slik kan økningen i tariffene begrenses.» (s. 2).

Av de planlagte 140 milliardene, så går rundt 50-70 milliarder til sentralnettet, 22 milliarder til regionalnettet, 33 milliarder til høyspent distribusjonsnett, 15 milliarder til lavspent distribusjonsnett, og 10 milliarder til AMS-målere. Hvorvidt NVEs forslag vil utløse sparte nettinvesteringer er høyst uklart. Kan noen av disse investeringene som er planlagt/igangsatt forhindres ved å ta i bruk effekttariffer i husholdningene? Dersom man antar at behovet for investeringer potensielt er enda høyere dersom det ikke tas grep, hvor stort ser man i så fall for seg at dette investeringsbehovet kan bli? NVEs høringsdokument mangler en analyse der man forsøker å kvantifisere kost/nytte effekten av eget forslag. Vi savner også en analyse som viser totalkostnadene for smarte styringsløsninger og investeringer i hjemmet, samt innføring av administrative systemer hos nettselskapene for å ta i bruk den nye tariffmodellen.

Forslaget er ikke fremtidsrettet

Hovedmålet med det nye tariffsystemet er en mer effektiv utnyttelse og utvikling av nettet. Med utgangspunkt i et velutviklet kraftsystem og utsikter til et varig overskudd på fornybar elektrisitet, har Norge en unik mulighet til å fullelektrifisere fossil energibruk, samt utvikle grønne næringer basert på våre nasjonale fornybare energikilder. Hvis vi utnytter dagens nettkapasitet til å produsere flere industrivarer, elektrifisere fossile varmesystemer og levere elektrisitet til transport, vil enhetskostnaden og nettleien til folk flest bli lavere. Lavere enhetskostnader i nettarriffene vil gi drivkraft til både elektrifisering og annen grønn verdiskaping. NVEs forslag bidrar dessverre ikke til økt utnyttelse av nettet på tider med ledig kapasitet. Når kundene må abonnere på effekt er det nemlig ikke den samlede tilstanden i nettet som bestemmer når det er dyrt/billig å bruke strøm. Den bestemmende faktor er den enkelte abonnents individuelle forbrukerprofil.

Vi støtter målet om effektiv utvikling og utnyttelse av nettet, men vi mener det er flere måter dette kan oppnås på som må vurderes. Det finnes alternativer for å oppnå lastflytting og / eller lastreduksjon som ikke innebærer å innføre et omfattende tariffersprinsipp som har negative konsekvenser for måloppnåelsen på andre, viktige områder. Man kan tenke seg en kombinasjon av flere ulike virkemidler for å oppnå målet om økt nettutnyttelse – virkemidler som er tuftet på innovative løsninger og ny teknologi.

Høringsnotatet beskriver hvordan distribusjonsnettet i liten grad dimensjoneres av enkeltkunders effektbelastning, men av samlagringen av alle kundene innenfor et område. Vi mener det må åpnes for innovative ordninger hvor nabolag kan gå sammen om å løse lokale effektutfordringer. Tredjepartsaktører kan tilby koordineringstjenester- og produkter som reduserer kapasitetsbehovet i nettet.

Ett eksempel på dette kan være et nabolag med solenergiproduksjon. Dersom et enkeltbygg styres etter egen solenergiproduksjon, så er det begrenset hvor store laster som kan økes. Dersom også naboene bruker mer energi når det er sol, så kan en derimot oppnå en større utjevning av effekt.

Man kan vurdere å betale/kompensere de forbrukerne som direkte bidrar til å avlaste en anstrengt nettsituasjon. Ved bruk av ny teknologi kan det etableres et marked for forbrukerfleksibilitet i distribusjonsnettet. Dette markedet kan fungere på samme måte som dagens regulerkraftmarked og marked for energiopsjoner i transmisjonsnettet, der det i dag er produsenter og større industrikunder som blir kompensert for å øke eller redusere sin produksjon/forbruk. Vi oppfordrer NVE til å arbeide for ordninger som fremmer forbrukerfleksibilitet.

Andre potensielt kostnadseffektive tiltak som forbrukervarsling i spesielt anstrengte situasjoner og å åpne opp for anbud om alternative løsninger på lokale effektutfordringer, bør også vurderes. Enova vil kunne spille en viktig rolle for å få testet ut forskjellige løsninger i praksis.

Investeringene i strømmettet dekkes av nettleien som strømkundene betaler. Skal man bevare aksepten for å betale for et nett alle har bruk for, er det viktig at kundene har tillit til at de beste løsningene blir valgt – både med tanke på at de er kostnadseffektive og at de har en høy grad av presisjon i forhold til problemet de skal løse. Ny teknologi og digitalisering er viktige premisser for et effektivt kraftsystem, og vi må utnytte mulighetene som dette gir for å velge effektive og smarte løsninger.

I denne sammenhengen kan det også være betimelig å stille spørsmål ved hvorvidt nettselskapene gjør de riktige investeringene med tanke på å holde kostnadene nede; kan økt bruk av for eksempel IKT og styringssystemer bidra til å begrense investeringer i «fysiske» ting som linjer, stolper og trafostasjoner? For ikke så lenge siden skrev for eksempel tidligere Statkraft- og Eon-direktør Jørgen Kildahl en kronikk der han mente at estimatene for fremtidig investeringsbehov i strømmettet er overvurdert, ettersom man ikke tar hensyn til ny datateknologi (DN, 10. mars 2017).

Forslaget er ikke godt nok utredet

En gjennomgående svakhet ved NVEs høringsdokument, er at det er for dårlig utredet. Tarifferingsprinsipp byttes ikke så ofte, og det er derfor særlig viktig at analysene som ligger til grunn for beslutningene har en dybde og et omfang som sikrer gode og fremtidsrettede beslutninger. Høringsforslaget bør skrinlegges i sin nåværende form, og til et nytt høringsforslag ønskes:

- En analyse der man forsøker å kvantifisere kost/nytte effekten av eget forslag.
- En bedre utredning om hvilke konsekvenser forslaget vil ha for lønnsomheten til energieffektiviseringstiltak og miljøvennlige teknologier.
- En bedre utredning om hvilke konsekvenser forslaget vil ha for elektrifisering av transportsektoren, inkludert tungtransport og ferger.
- En konkurranserettslig vurdering som tar for seg konkurransedyktigheten til leverandører av grønn alternativ energi.
- En bedre utredning om hvilke konsekvenser forslaget vil ha for forbrukerne, særlig svakerestilte forbrukergrupper. Det må gjøres flere kundeundersøkelser.
- En bedre utredning om husholdningenes påvirkning på nettkapasiteten og hvilke bidrag en effekt-tilpasning fra forbruker vil ha på distribusjonsnettet.
- En subsidiær utredning om hva som ville skjedd med økt energitariff.
- NVE må også utrede hvordan effektutfordringer kan adresseres ved hjelp av alternative (og mer spissede) løsninger som forbrukerfleksibilitet, lokal koordinering av effektbelastning, forbrukervarsling og anbud. Enova vil kunne spille en viktig rolle for å få testet ut slike markedsløsninger i praksis.

Konklusjon og anbefalinger

Tarifferingsprinsipp byttes ikke ofte, og det er derfor avgjørende at man gjennomfører tilstrekkelige vurderinger som sikrer at valgene man tar er fremtidssikre. Vi mener det er prematurt å låse alle norske forbrukere til en tvungen effekttariff som er tilpasset eldre teknologi og som bygger på svært snevert datagrunnlag. Det er viktig at løsningene som velges for å takle effektutfordringer bidrar til at vi når det overordnede målet om Norge som lavutslippssamfunn. Vi ber derfor direktoratet om å trekke forslaget tilbake.

Frem til NVE har presentert et nytt og bedre utredet forslag bør dagens tariffutforming benyttes. Dagens regelverk legger allerede til rette for at det enkelte nettselskap kan innføre effekttariff i områder der nettkapasiteten er en utfordring, uten at det skal få følger for kunder som befinner i områder uten tilsvarende kapasitetsproblemer.

Vi oppfordrer til at NVE samarbeider tett med næringslivet, miljøorganisasjonene og forbrukerinteressene i et videre arbeid.

Med vennlig hilsen

Norsk solenergiforening

Ragnhild Bjelland-Hanley

Generalsekretær

Solenergiklyngen

Trine Kopstad Berentsen

Daglig leder